

Sygn. akt III UK 217/14

POSTANOWIENIE

Dnia 23 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania A. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

o ponowne obliczenie wysokości renty,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 kwietnia 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 stycznia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. przyznaje radcy prawnemu M. N. od Skarbu Państwa - Sądowi Apelacyjnemu w [...] kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 14 stycznia 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonego A. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 22 kwietnia 2013 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 14 stycznia 2010 r., odmawiającej wnioskodawcy prawa do ponownego obliczenia wysokości renty wskutek zmiany podstawy wymiaru świadczenia.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonego. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 111 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.). Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania: 1/ art. 236 w związku z art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c.; 2/ art. 322 w związku z art. 236 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c.; 3/ art. 240 § 1 w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 4/ art. 286 w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 4/ art. 258 w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 5/ art. 233 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...]. do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które skarżący sformułował następująco: 1/ czy przy obliczaniu, jakie byłoby wynagrodzenie ubezpieczonego stanowiące podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne u danego pracodawcy, możliwe jest przyjęcie, że ubezpieczony pracował w określonym zakresie (ilości) ponad nominalną ilość godzin obowiązujących w danym okresie (praca w godzinach nadliczbowych), natomiast ich ilość wskazana zostałaby, na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, według oceny Sądu orzekającego w sprawie, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, w sposób odpowiedni, przybliżony lub uśredniony (np. przez przyjęcie, że ubezpieczony w danym okresie pracował lub pracował średnio określoną liczbę nadgodzin); 2/ czy Sąd orzekający w sprawie w postanowieniu dowodowym o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego na okoliczność, jakie byłoby wynagrodzenie ubezpieczonego stanowiące podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne u danego pracodawcy, może przyjąć, że ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy nie tylko przez nominalną ilość godzin pracy obowiązujących w danym okresie, ale również, jeżeli okoliczność tę można przyjąć na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, przez wskazaną przez Sąd orzekający w sprawie, według jego oceny, opartej na rozważeniu

wszystkich okoliczności sprawy, ilość godzin ponad nominalną ilość godzin obowiązujących w danym okresie (praca w godzinach nadliczbowych), określoną w sposób odpowiedni, przybliżony lub uśredniony (np. przez przyjęcie, że ubezpieczony w danym okresie pracował lub pracował średnio określoną liczbę nadgodzin); 3/ czy dowody z zeznań świadków oraz przesłuchania ubezpieczonego mogą samodzielnie stanowić wystarczająco pewne i jedyne źródło dla rekonstrukcji faktów o warunkach pracy i płacy oraz innych istotnych okoliczności dotyczących ubezpieczonego (w tym okoliczności dotyczących pracy w godzinach nadliczbowych), czy koniecznym jest, aby zeznania świadków były dodatkowo potwierdzone przez przedłożone dokumenty lub inne dowody.

Ponadto w piśmie z dnia 15 sierpnia 2014 r., wykonując zobowiązanie Sądu Apelacyjnego, skarżący wskazał, że zagadnieniem prawnym wymagającym rozstrzygnięcia jest „przede wszystkim możliwość uwzględnienia w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego, iż wynagrodzenie ubezpieczonego stanowiące podstawę dla wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne powinno zostać przez biegłego obliczone przy przyjęciu pewnego założenia (założenia o przepracowanych nadgodzinach, ustalonych na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, według oceny Sądu orzekającego, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy)”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, iż Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych a art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi

kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecnictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II

UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wypada stwierdzić, że żadne z przedstawionych przez skarżącego istotnych zagadnień prawnych nie spełnia wymagań stawianych w orzecznictwie Sądu Najwyższego tej przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zarówno zagadnienia wskazane w skardze kasacyjnej, jak i sformułowane w piśmie z dnia 15 sierpnia 2014 r., nie odwołują się do żadnego przepisu prawnego, nie nawiązują z sposób generalny i abstrakcyjny do jego treści oraz nie wyjaśniają, w czym tkwią trudności w dekodowaniu zawartej w nim normy prawnej. Argumentów za istnieniem wskazanej przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach i zarzutach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu. Nie jest jednak rolą Sądu Najwyższego czynienie tego rodzaju poszukiwań, by z połączenia elementów różnych części składowych skargi kasacyjne prawidłowo skonstruować występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne mające stanowić przesłankę przyjęcia skargi do rozpoznania. Sam skarżący ograniczył się w istocie do postawienia pytań dotyczących szczegółów stanu faktycznego tej konkretnie sprawy, na które oczekuje odpowiedzi od Sądu Najwyższego. Podnoszone przez autora skargi kasacyjnej problemy prawne zmierzają zaś do podważenia ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Tymczasem w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.